

УДК 821.111(092):81'373.7

DOI:<https://doi.org/10.31861/gph2024.850-851.3-12>

PROPER NAMES AS A CONSTITUENT OF BIOGRAPHICAL NARRATIVE AND THEIR TRANSLATION

ВЛАСНІ НАЗВИ, ЯК КОНСТИТУЕНТ БІОГРАФІЧНОГО НАРАТИВУ ТА ЇХ ПЕРЕКЛАД

Василь БЯЛИК¹, Анастасія ДОБРОВОЛЬСЬКА²

¹доктор філологічних наук, професор,
завідувач кафедри лінгвістики та перекладу
факультет іноземних мов
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
v.bialyk@chnu.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0001-7428-7145>

²магістр кафедри лінгвістики та перекладу
факультет іноземних мов
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
dobrovolska.anastasiia@chnu.edu.ua
<https://orcid.org/0009-0005-8028-784>

*The article examines the peculiarities of translating proper names in a biographical novel, in particular, on the example of Michelle Obama's book *Becoming* and its Ukrainian translation by M. Hotsatsiuk. The book *Becoming* is a memoir by Michelle Obama, the former First Lady of the United States, which was published on 13 November 2018. Proper names, such as names, place names, and institutions, play a significant role in creating an authentic cultural and historical context for the work. Thanks to such elements, readers can better understand the lives, events and motivations of the characters, feeling a closer connection with the text. The article analyses approaches to the translation of proper names, including transcription, transliteration, calque, and mixed transcoding, in particular, on the example of suchonyms as 'White House', 'South Side', and the names of Michelle Obama and her family members. The author explores how these methods affect the perception of the text by readers of a different language and cultural system. The results of the study emphasise the importance of the cultural context and lexical transformations necessary to preserve the original idea and mood of the work, which is especially important in biographical literature. In addition, the article demonstrates how the successful reproduction of proper names in translation helps to restore the multidimensionality of the text, reflecting not only the literal meaning but also the atmosphere and cultural features of the original. Thus, the article makes a contribution to the field of translation studies by emphasising the importance of taking linguistic and cultural aspects into account when translating biographical works, which contributes to the adequate perception of the text in the translated version and preserving its authenticity.*

Keywords: cultural context, identifier, identity, memoirs, narrative, onym, proper names, translation.

У статті розглядаються особливості перекладу власних назв у біографічній повісті, зокрема на прикладі книги Мішель Обама "Becoming" та її українського перекладу, виконаного М. Гоцацюк. Книга «Becoming» – це мемуари Мішель Обама, колишньої першої леді США, які були опубліковані 13 листопада 2018 року. Власні назви, зокрема імена, географічні назви та назви установ, відіграють значну роль у створенні автентичного культурного та історичного контексту твору. Завдяки таким елементам читачі можуть краще зрозуміти життя, події та мотивації персонажів, відчуваючи ближчий зв'язок із текстом. У статті аналізуються підходи до перекладу власних назв, включаючи транскрипцію, транслітерацію, калькування та змішане транскодування, зокрема на прикладі таких онімів, як "White House", "South Side", а також імені Мішель Обама та членів її родини. Автор досліджує, як ці методи впливають на сприйняття тексту читачами іншої мовної та культурної системи. Результати дослідження підкреслюють значущість культурного контексту та лексичних трансформацій, необхідних для збереження оригінальної ідеї та настрою твору, що є особливо важливим у біографічній літературі. Продемонстровано, як вдале відтворення власних назв у перекладі допомагає відновити багатовимірність тексту, відображаючи не лише буквальний зміст, а й атмосферу та культурні особливості оригіналу. Підтверджено важливість врахування мовних та культурних аспектів під час перекладу біографічних творів, що сприяє адекватному сприйняттю тексту у перекладеному варіанті та збереженню його автентичності.

Ключові слова: власні назви, ідентичність, ідентифікатор, культурний контекст, мемуари, наратив, онім, перекладацька трансформація.

I. ВСТУП

У сучасному світі автобіографічна повість займає важливе місце серед літературних жанрів. Важливим аспектом реценції автобіографічної повісті виступає її адекватна передача у перекладі, якщо вона представлена мовою джерела (Альошина, 2018, с. 54). Для точного відтворення іншомовного твору традиційно враховують лексико-семантичні, граматичні і власне стилістичні особливості мови тексту джерела, при цьому, залишається, почасти, поза увагою дослідників власні назви, як складова частина текстового тла біографічного жанру. Слід зазначити, що власні назви відіграють важливу роль у розкритті індивідуальності персонажів, втіленні культурних особливостей та передачі історичного колориту (Бевз, 2010, с. 20). Вони можуть охоплювати імена, географічні назви, назви установ, літературних творів та інші специфічні деталі, що створюють унікальну атмосферу біографічної розповіді.

Особливість власних назв у біографічній повісті полягає також в їх здатності передавати як реальні факти, так і асоціації, що виникають у читача завдяки реалізації культурного підґрунтя (Амеліна, 2014, с. 7). Неодмінною умовою адекватного перекладу біографічної літератури є збереження культурного контексту для передачі оригінального змісту і атмосфери твору. У цьому зв'язку на передній план виступає специфіка використання перекладацьких трансформацій, для яких необхідно вдаватися перекладачу при передачі власних назв у цільовій мові (Корунець, 2017, с. 54).

Проблеми перекладу літератури біографічного жанру знаходяться у фокусі наукових пошукувань багатьох дослідників: Л. Джигун (Джигун, 2017), Л. Касян (Касян, 2009), Н. Лісовської-Мускеєвої (Лісовська-Мускеєва 2013), В. Подшивалкіної (Подшивалкіна, 2021), О. Фірман (Фірман, 2017), Т. Черкашиної (Черкашина 2012), Г. Шевцівої (Шевців, 2012), Ф. Лежена (Lejeune, 1975), К. Тейлора (Taylor, 2014), Ю. Ван, Ц. Хань (Wang, 2023), та ін.

Однак, онтологія власних назв, соціопрагматичний аспект їх опису, а також адекватне відтворення у перекладі у мові-цілі, на жаль, залишаються поза увагою дослідників і потребують подальшого вивчення, що значною мірою детермінує актуальність проведеного

дослідження. Важливим, на нашу думку, є встановлення статусу власних назв як ідентифікаторів культурно-історичного та соціо-політичного тла, що розкривають особливості зображення персонажа твору, визначають новизну проведеного дослідження.

Цілком очевидним є той факт, що переклад є глибоким і важливим аспектом людської комунікації та слугує певним мостом між мовами та культурами. Традиційно, переклад тлумачить як мистецтво, так і науку про передачу змісту з однієї мови на іншу зі збереженням задуму, відтінків і культурного контексту оригінального тексту. Це складний процес, який виходить за рамки простої дослівної заміни слів та вимагає глибокого розуміння як мови оригіналу, так і цільової мови перекладу з врахуванням культурних нюансів, закладених у них (Бялик, 2016, с. 106).

Специфіка автобіографічного жанру, на нашу думку, полягає в тому, що письменник водночас стає і оповідачем, і головним героєм, пропонуючи читачам інтимну подорож крізь власні погляди, спогади та роздуми. Ця літературна форма нарративу відображає сутність самовираження оповідача, фокусуючись на автентичності викладу подій у творі.

Ще в 70-их роках минулого сторіччя французький літературознавець Ф. Лежен сформулював класичне визначення жанру, котре зостається актуальним і донині. Квінтесенція цього визначення зводиться до деяких постулатів. Автобіографія представляє текст із ретроспективною настановою, завдяки котрому реальна особистість розповідає щодо свого існування, акцентуючи на особистому житті. Автор суттєву увагу приділяє якраз тому, який шлях було подолано й завдяки чому та або інша особа стала тим, ким є (Lejeune, 1975, р. 21). У цьому зв'язку видається важливою думка французького критика Ж. Гусдорфа про те, що „автобіографія вимагає від індивіда створити дистанцію по відношенню до себе для того, аби реконструювати себе у фокусі спеціальної єдності й ідентичності крізь час” (Gusdorf, 1991, р. 32). Традиційно головними ознаками автобіографічної прози, паралельно із мемуарами, історичною документалістикою, щоденниками, художньою біографією, листами тощо, виступає опора на справжні документи та реальні події (Черкашина, 2014, с. 24).

Мета дослідження: встановлення статусу власних назв у створенні сюжетного й культурного контексту біографічного твору та аналіз їхнього перекладу на українську мову, що передбачає розв'язання таких завдань:

- проаналізувати поняття власних назв та їхні функції в текстах різних жанрів;
- дослідити власні назви, як тло розвитку сюжету твору на матеріалі книги Мішель Обама „Becoming”;
- охарактеризувати роль власних назв у художніх творах, зокрема їхній вплив на сприйняття тексту та створення культурного контексту;
- визначити шляхи передачі власних назв автобіографічної повісті „Becoming” українською мовою.

Матеріал дослідження. Для аналізу обрано оригінальний текст книги Мішель Обама „Becoming” (Obama, 2018) і переклад українською мовою виконаний М. Гоцацок (Обама, 2019).

Методи дослідження. У статті застосовується порівняльний аналіз тексту оригіналу та його перекладу, що дозволяє виявити способи передачі власних назв з англійської на українську мову. Для збору та класифікації фактичного матеріалу використано описовий метод, що сприяє систематизації різних підходів і трансформацій, застосованих під час перекладу та метод кількісного підрахунку.

II. РЕЗУЛЬТАТИ ТА ОБГОВОРЕННЯ

Власні назви відіграють вирішальну роль у формуванні оповіді та тематичного ландшафту художнього твору. Вони слугують ідентифікаторами, прив'язуючи персонажів і місце дії до сюжету, а також несуть культурне, історичне та символічне значення. Власні назви

віддзеркалюють культурний аспект художнього твору, в останніх акумулюються культурно-мовні традиції, історія, й менталітет етносу, що надає змогу відобразити функціонування його мови на певному етапі розвитку (Рагімова, 2015, с. 204).

У мемуарах Мішель Обама „Becoming” власні назви – це більше, ніж просто ідентифікатори, вони виступають ключовими елементами, що підсилюють оповідь і сприяють розвитку сюжету. У цьому контексті власні імена несуть у собі культурне, історичне та особисте значення, допомагаючи сформувати тло оповіді, а також пропонуючи читачам глибше зрозуміти життєвий шлях автора. Власні назви, які використовуються у досліджуваній біографічній повісті можуть бути експліцитно представлені у вигляді таблиці (див. табл. 1).

Таблиця 1

Власні назви в автобіографічній повісті „Becoming” М. Обами

№	Власна назва	Кількість	Кількість у %
1	Імена людей	1234	68,4%
2	Державні установи	219	12,1%
3	Освітні заклади	8	0,45%
4	Географічні назви	342	18,9%
5	Фізичні явища	1	0,05%
	Всього	1804	100%

Підсумовуючи дані таблиці, можна зазначити, що найбільшу частку серед власних назв у перекладі становлять імена людей (1234 випадки, 68,4% від загальної кількості). Це підкреслює важливість відтворення особистих імен у біографічних текстах, що забезпечує автентичність та збереження індивідуальності персонажів.

Географічні назви займають друге місце (342 випадки, 18,9%), що вказує на часте звернення до конкретних місць, важливих для розуміння культурного й соціального контексту. Державні установи (219 випадків, 12,1%) також суттєво представлені, оскільки вони відображають офіційні аспекти життя та діяльності головних героїв.

Менш значущими є освітні заклади (8 випадків, 0,45%) та фізичні явища (1 випадок, 0,05%), які з'являються рідше і несуть переважно фонову інформацію за даними, наведеними у Табл. 1.

Переклад власних назв, загалом, зазвичай передають формальними лексичними трансформаціями (Бялик, 2016 с. 108). Формальні лексичні трансформації є важливим інструментом у процесі перекладу, який дозволяє точно передавати зміст і адаптувати оригінал до мовних та культурних особливостей мови перекладу. Порівнюючи оригінал та переклад твору „Becoming”, а також аналізуючи лексичні стратегії, які використовуються для передачі термінів, імен, назв або концептів, можна виявити такі найбільш поширені та характерні для досліджуваного твору перекладацькі трансформації, як транскрипція, транслітерація, змішане транскодування та калькування (див. табл. 2).

Таблиця 2

Переклад власних назв автобіографічної повісті „Becoming” українською мовою

Перекладацька трансформація	Приклад
Змішане транскодування	<i>Chicago – Чикаго, Princeton – Принстон, Winston Churchill – Вінстон Черчилль та ін.</i>
Калькування	<i>The White House – Білий Дім, The West Wing – Західне крило, The East Room – Східна кімната та ін.</i>
Транскрипція	<i>Joe Biden – Джо Байден, South Side – Сауз Сайд, George H. W. Bush – Джордж Г. В. Буш та ін.</i>
Транслітерація	<i>Hillary Clinton – Гіллари Клінтон, Bill Clinton – Білл Клінтон, Robinson – Робінсон та ін.</i>

The White House (Білий Дім) є одним з найбільш згадуваних онімів в історії М. Обама і потужним символом її перебування на посаді першої леді Сполучених Штатів. Описи Мішель Обама про її життя в Білому Домі висвітлюють теми влади, відповідальності та дихотомії публічного і приватного, якими вона керувалася як перша леді. Білий Дім не лише фізичне місце, але й тло для важливих моментів її життя та новітньої американської історії:

*“For eight years, I lived in **the White House**, a place with more stairs than I can count – plus elevators, a bowling alley, and an in-house florist” (Obama, 2018, p. 17).*

*“Я жила у **Білому Домі** вісім років. Там було більше сходів, ніж я могла порахувати, а ще там були ліфти, боулінг і власний флорист” (Обама, 2019, с. 13).*

Навіть історію дорослішання своїх дітей М. Обама поєднує з Білим Домом:

*“My girls, who arrived at **the White House** with their Polly Pockets, a blanket named Blankie, and a stuffed tiger named Tiger, are now teenagers, young women with plans and voices of their own” (Obama, 2018, p. 21).*

*“Мої дівчатка, які прийшли до **Білого Дому** зі своїми ляльками, ковдрами й плюшевим тигром на ім'я Тайгер, тепер стали юними жінками з планами на майбутнє та власним правом голосу” (Обама, 2018, с. 15).*

Онім: “the White House” – “Білий Дім” було перекладено за допомогою калькування, що, в свою чергу, передбачає прямий переклад фраз або ідіоматичних виразів з мови оригіналу на мову перекладу зі збереженням буквального значення в мові перекладу. Іншими прикладами використання калькування є: “the West Wing” – “Західне крило”, “the East Room” – “Східна кімната”, “the Oval Office” – “Овальний кабінет”. У біографії ці кімнати набувають набагато більшого значення, ніж просто місця – вони стають самостійними персонажами, про що свідчать рішення, святкування і виклики, які розгорталися під час правління адміністрації Обама:

*“If I had an issue with something going on in **the West Wing**, I usually relied on my staff to convey it to Barack’s, doing what I could to keep **White House** business out of our personal time” (Obama, 2018, p. 273).*

*“Якщо в мене виникали проблеми з тим, що відбувалося в **Західному крилі**, зазвичай покладалася на свою команду, яка могла особисто поспілкуватися з Бараком і зробити все можливе, аби відділити справи Білого Дому від нашого особистого життя” (Обама, 2019, с. 364).*

*“We stared at the cut-glass chandeliers that dangled from the high ceiling of **the East Room**, ...” (Obama, 2018, p. 256).*

*“Ми дивилися на кришталеві люстри під високою стелею **Східної кімнати**, ...” (Обама, 2019, с. 326)*

*“She pointed out the view of **the Rose Garden** and **the Oval Office** through the window, adding that it gave her comfort to be able to look out and sometimes get a sense of what her husband was doing” (Obama, 2018, p. 252).*

*“Вона вказала на **Трояндовий сад** та **Овальний кабінет**, що виднілися з вікна, й додала: їй було приємно дивитися туди й намагатися зрозуміти, чим займається чоловік” (Обама, 2019, с. 329).*

Змішане транскодування, як відомо, поєднує елементи транскрипції й транслітерації і часто використовується для перекладу імен людей та географічних назв. Наприклад:

*“Somewhere along the way, though, he’d stepped into the fullness of his birth name – **Barack Hussein Obama** – and the complicated rubric of his identity” (Obama, 2018, p. 82).*

*“Проте десь у той самий період він ступнув на складний шлях людини, яку ми нині знаємо як **Барака Хусейна Обаму**” (Обама, 2019, с. 124).*

*“**Barack** and I had been through five campaigns in eleven years already, and each one had forced me to fight a bit harder to hang on to my own priorities” (Obama, 2018, p. 161).*

“Ми з **Бараком** уже пройшли крізь п'ять виборчих кампаній, і кожна з них примушувала мене докладати дедалі більших зусиль у боротьбі за власні пріоритети” (Обама, 2019, с. 256).

“**Sasha**, we planned to call her. I'd chosen the name because I thought it had a sassy ring” (Обама, 2018, р. 146).

“Планували назвати її **Сашею**. Я обирала це ім'я, бо здавалося, що вона буде гостра на язичок” (Обама, 2019, с. 229).

“Barack and I studied little **Malia**, taking in the mystery of her rosebud lips, her dark fuzzy head and unfocused gaze, the herky-jerky way she moved her tiny limbs” (Обама, 2018, р. 141).

“Ми з Бараком вивчали маленьку **Малію**, роздивлялися її губки, схожі на бутон троянди, її темну голівку та ні на чому не зосереджений погляд, вивчали рухи її поки що неслухняних кінцівок” (Обама, 2019, с. 277).

Ім'я Barack Обама (Барак Обама), безумовно, є невід'ємною частиною наративу. Воно представляє не лише людину, яка стала чоловіком авторки мемуарів і президентом Сполучених Штатів, але й символ надії, змін і сили мрії. Через їхні стосунки Мішель Обама досліджує складнощі кохання, партнерства та виклики балансування між особистими прагненнями та вимогами суспільного життя. Їхній спільний досвід та зв'язок стають центральною темою книги.

Імена доньок Мішель Обама – Sasha (Саша) і Malia (Малія) вплетені в мемуари з теплотою та любов'ю. Вони уособлюють радість і відповідальність матері за своє життя, прагнення забезпечити стабільний і люблячий дім серед унікальних обставин їхнього життя, а також надію на світле майбутнє.

Ще одним яскравим прикладом використання змішаного транскодування є посилання Мішель Обама на таких історичних постатей, як *Martin Luther King Jr* – Мартін Лютер Кінг-молодший та *Winston Churchill* – Вінстон Черчилль:

“In *the Oval Office*, Barack swapped out a bust of **Winston Churchill** and replaced it with a bust of **Martin Luther King Jr**” (Обама, 2018).

“В Овальному кабінеті Барак замінив бюст **Вінстона Черчилля** на погруддя **Мартіна Лютера Кінга-молодшого**” (Обама, 2019).

Chicago's South Side (південні околиці Чикаго), зокрема район південного узбережжя (South Shore), є ще однією важливою власною назвою в наративі М. Обама. Саме тут, серед знайомих вулиць і пам'яток вона провела початкові роки свого становлення, формуючи свою ідентичність і світогляд. Будинок авторки був розміщений на вулиці Евклід (Евклід-авеню, Euclid Avenue). Крім власної назви South side, у книзі є авторський онім Southside, так маленька Мішель називала свого дідуся по материній лінії Парнела Шилдса (Purnell Shields), який став жити по сусідству, коли дівчинці було 4 роки.

“Together, in our cramped apartment on **the South Side** of **Chicago**, they helped me see the value in our story, in my story, in the larger story of our country” (Обама, 2018, р. 17).

“Разом, у нашому тісному помешканні в **Сауз-Сайді**, в **Чикаго**, вони допомогли мені оцінити й полюбити нашу історію, мою власну історію і величну історію нашої країни” (Обама, 2019, с. 13).

“My family lived in **the South Shore** neighborhood of **Chicago**, in a tidy brick bungalow that belonged to Robbie and her husband, Terry” (Обама, 2018, р. 21).

“Наша сім'я жила в **Чикаго**, у **Саут-Шор**, в маленькому цегляному котеджі, що належали їм із чоловіком” (Обама, 2019, с.19).

“The school, a four-story brick building with a yard in front, sat just a couple of blocks from our house on **Euclid**” (Обама, 2018, р. 29).

“Школа, чотириповерхова цегляна будівля з власним подвір'ям навпроти парадового входу, розташовувалася всього за кілька кварталів від нашого дому на **Евклід**” (Обама, 2019, с. 34).

У наведених вище прикладах бачимо використання змішаного транскодування для: *Euclid Avenue – Евклід-авеню та Chicago – Чикаго*, а також транскрипції: *South Side – Сауз Сайд, South Shore – Саут Шор*. Транскрипція передбачає перетворення фонем вихідної мови на аналогічні фонемі цільової мови. Пропонуємо розглянути ще один приклад застосування цієї трансформації.

*“One of the surprise blessings of the final few months of campaigning had been an organic and harmonious merging of our family with **Joe Biden’s**”* (Обама, 2018, р. 255).

*“Одним із сюрпризів останніх кількох місяців кампанії стало гармонійне злиття нашої сім’ї з родиною **Джо Байдена**”* (Обама, 2019, с. 335).

На відміну від транскрипції, транслітерація не орієнтується на точну передачу звучання, а фокусується на відтворенні буквеного складу слова. Це метод перекладу, за допомогою якого літери оригінального слова замінюються літерами іншої мови, щоб зберегти графічну форму і наближену фонетичну відповідність. Цей метод застосовується здебільшого для імен чи географічних назв.

Princeton (Принстон) і Harvard (Гарвард) – престижні інституції Принстонського університету (Princeton University) та Гарвардської школи права (Harvard Business School) посідають не менш важливе місце в історії М. Обами. Згадки про Принстон і Гарвард підкреслюють високий рівень освіти і цілеспрямованість Мішель Обама, створюючи контекст для її особистого та професійного розвитку.

*“Compared with my own lockstep march toward success, the direct arrow shot of my trajectory from **Princeton** to **Harvard** to my desk on the forty-seventh floor...”* (Обама, 2018, р. 80).

*“На відміну від мого шляху до успіху, який нагадував траєкторію стріли через **Принстон і Гарвард** до місця за моїм столом на сорок сьомому поверсі”* (Обама, 2019, с. 120).

Бачимо, що *Princeton – Принстон* було перекладено за допомогою змішаного транскодування, а *Harvard – Гарвард* за допомогою транслітерації.

Часті згадки про дівоче прізвище авторки Robinson (Робінсон) викликає почуття приналежності та спадкоємності, що контрастує з швидкоплинним, а також часто ізольованим характером суспільного життя. Вона з любов’ю пише про свого старшого брата, Крейга, та їхній тісний зв’язок у дитинстві. Нижче подано ще один приклад використання транслітерації:

*“I had always, pretty much everywhere I’d gone, been known as **Craig Robinson’s** little sister...Now, though, I was just **Michelle Robinson**, with no **Craig** attached”* (Обама, 2018, р. 54).

*“Мене майже скрізь упізнавали як молодшу сестру **Крейга Робінсона**. Тепер же я була всього-на-всього **Мішель Робінсон**, без додавання імені **Крейга**”* (Обама, 2019, с. 75).

Загалом частотний розподіл перекладацьких трансформацій можна представити у вигляді діаграми (див. рис. 1).

Рис. 1. Розподіл перекладацьких трансформацій

За результатами аналізу виявлено, що найбільш поширеною трансформацією для відтворення перекладу власних назв є вживання змішаного транскрибування – 34%. Калькування, що становить 30%, посідає друге місце за частотністю вживання. Окрім зазначених вище трансформацій також було використано транслітерацію – 20%, найменш поширеною трансформацією є транскрипція – 16%.

III. ВИСНОВКИ

Отже, проведене дослідження підтвердило, що переклад біографічної повісті, зокрема твору „*Becoming*” Мішель Обама, потребує комплексного підходу для адекватної передачі лексико-граматичних особливостей оригіналу та збереження його культурного контексту. Власні назви в тексті відіграють важливу роль не лише як ідентифікатори, але й як ключові елементи, що створюють культурне, історичне та особисте тло, поглиблюючи розуміння шляху Мішель Обама та її життєвого досвіду. Такі оніми, як Принстон, Гарвард та Білий дім, додають твору символічної ваги, підсилюючи тематику та емоційний вплив розповіді.

Аналіз перекладу власних назв показав, що поєднання методів транскрипції, транслітерації, калькування та змішаного транскодування є ефективним для передачі автентичної атмосфери твору, зберігаючи водночас його культурні асоціації. Використання цих технік не тільки дозволяє залишити значення оригіналу, а й адаптує текст до мовних і культурних особливостей цільової аудиторії. Встановлено, що застосування змішаних перекладацьких підходів допомагає зберегти образність і культурну ідентичність оригінальних назв, що сприяє глибшому зануренню українського читача в контекст і атмосферу книги.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

- Альошина М. Д. Критерії та принципи визначення адекватності відтворення ідіостилю автора в перекладі. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія*. 2018. № 37. С.54–57.
- Амеліна С. М. Конотативна еквівалентність у перекладі. *Філологічні студії: Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету*. 2014. № 11. С.5–14.
- Бевз Н. В. Переклад як культурний феномен: герменевтико-комунікативний аспект: автореф. дис. ... канд. філос. наук : 09.00.04; Харк. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. Харків, 2010. 20 с.
- Бялик В. Д. Основи теорії перекладу [Fundamentals of Translation Theory]: навч. посібник для студ. ф-тів інозем. мов. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2016. 376 с.
- Джигун Л. М. Сутність понять «мемуари», «автобіографія», «щоденник». *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Філологія»*. 2017. № 31. Том 3. С. 10–13.
- Касян Л. Г. Постаць Степана Васильченка через призму його автобіографії. *Сіверянський літопис*. 2009. №1. С. 54-57. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/25011/07-Kasian.pdf> (дата звернення: 28.04.2024)
- Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад): підручник. 5-те вид., виправ. і допов. Вінниця: Нова Книга, 2017. 448 с.
- Лісовська-Мускеєва Н. І., Сидоров М. В. Пізнавальний потенціал біографічного методу. *Соціологічні студії*. 2013. №2. С. 54–60. URL: https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/9763/1/socst_2013_2_12.pdf (дата звернення: 30.04.2024)
- Рагімова Е. І., Полупан М. О., Загребельна А. О., Соломка А. С., Рубаненко В. І. Методи дослідження мови: VII студентська конференція «Перший крок у науку», 20 грудня 2015 р. С. 204–205. https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/download/123456789/44200/1/Rahymova_Ukrainian_language.pdf;jsessionid=5B351E4F
- Обама М. *Becoming* (Становлення) / пер. з англ. М. Гоцацюк. Київ: Bookchef, 2019. 407 с.

- Подшивалкіна В. І. Біографічний метод в системі психологічних методів: метод. рек. до дисципліни циклу професійної підготовки для здобувачів спеціальності 053 «Психологія»; Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, Ф-т психології та соціальної роботи. Одеса: ОНУ, 2021. 30 с.
- Фірман О. Я. Жанрові особливості автобіографічної прози Богдана Лепкого та Наталени Королевої. Наукові записки ТНПУ: Літературознавство. Вип. 47. 2017. С. 207–216.
- Черкашина Т. Ю. Автобіографічне письмо: документальність versus фікційність. Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. 2012. № 12. С. 225-231.
- Черкашина Т. Ю. Формування жанрів спогадової літератури. Науковий вісник Миколаївського державного університету ім. В. О. Сухомлинського: збірник наук. праць / за ред. В. Б. Будака, М. І. Майстренко. Вип. 4.11 (90). Миколаїв: МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2013. 328 с.
- Шевців Г. М. Деякі аспекти термінологічної проблематики мемуарно-автобіографічного жанру. Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського. Лінгвістичні науки. Одеса: «Астропринт», 2012. №15. С. 218-225. URL: http://dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/1234_56789/9212/1/Shevtsiv%20G.%20M.2012.pdf (дата звернення: 12.05.2024)
- Шевців Г. М. Сучасний стан дослідження автобіографічної проблематики в гуманітарних науках. Наукові записки Харківського національного педагогічного університету ім. Г.С. Сковороди. Серія літературознавство. Вип. 1 (73). Ч. 1. Харків: ППВ «Нове слово», 2013. С. 149-156.
- Gusdorf G. *Lignes de vie 2: autobiographie*. Paris: Odile Jacob. 1991. 504 p.
- Lejeune P. *Le pacte autobiographique*. Paris: Seuil, 1975. 355 p.
- Taylor K. *Autobiographical Translation: Issues of faithfulness in reimagining from source to target text, using Cronaca Familiare as a basis for analysis*. Academia.edu. December 11, 2014. URL: https://www.academia.edu/11708015/Autobiographical_Translation_Issues_of_faithfulness_in_reimagining_from_source_to_target_text_using_Cronaca_Familiare_as_a_basis_for_analysis (дата звернення: 06.05.2024)
- Wang Y., Han Z. On translation strategies of biographies under translator behavior criticism. *International Journal of Education and Humanities*. 2023. Vol. 9. № 3. P. 9-12. URL: <https://drpress.org/ojs/index.php/ijeh/article/view/10154/9884> (дата звернення: 09.05.2024)

REFERENCES

- Alyoshina M. D. (2018) Kryterii ta pryntsyipy vyznachennia adekvatnosti vidtvorennia idiostylu avtora v perekladі [Criteria and principles for determining the adequacy of reproducing the author's idiom in translation]. *Naukovyū visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu*. Ser.: Filolohiia. № 37. P.54–57.
- Amelina S. M. (2014) Konotatyvna ekvivalentnist u perekladі [Connotative equivalence in translation]. *Filolohichni studii: Naukovyū visnyk Kryvorizkoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu*. № 11. P.5–14.
- Bevz N. V. (2016) *Pereklad yak kulturnyi fenomen: hermenevtyko-komunikatyvnyi aspect : avtoref. dys. ... kand. filos. nauk : 09.00.04 [Translation as a cultural phenomenon: hermeneutical and communicative aspect: PhD thesis: 09.00.04]*. Khark. nats. ped. un-t im. H. S. Skovorody. Kharkiv. 20 p.
- Bialy V. D. (2016) *Osnovy teorii perekladu [Fundamentals of Translation Theory]: navch. posibnyk dlia stud. f-tiv inozem. mov. Chernivtsi : Chernivetskyi nats. un-t*. 376 p.
- Dzhyhun L. M. (2017) Sutnist poniat “memuary”, “avtobiohrafii”, “shchodennyk” [The essence of the concepts of "memoirs", "autobiography", "diary"]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu*. Seriiia “Filolohiia”. № 31. Tom 3. P. 10–13.
- Kasyan L. H. (2009) Postat Stepana Vasylychenka cherez pryzmu yoho avtobiohrafii [The figure of Stepan Vasylychenko through the prism of his autobiography]. *Siverianskyi litopys*. №1. P. 54-57. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/25011/07-Kasian.pdf> (data zvernennia: 28.04.2024)
- Korunets I. V. (2017) *Teoriia i praktyka perekladu (aspektnyi pereklad): pidruchnyk. 5-te vyd., vyprav. i dopov [Theory and Practice of Translation (Aspectual Translation): a textbook. 5th ed.]* Vinnytsia: Nova Knyha. 448 p.

- Lisovska-Muskeieva N. I., Sydorov M. V. (2013) Piznavalnyi potentsial biohrafichnoho metodu [Cognitive potential of the biographical method]. *Sotsiologichni studii*. №2. P. 54-60. URL: https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/9763/1/socst_2013_2_12.pdf (date of access: 30.04.2024)
- Rahymova E.I., Polupan M.O., Zagrebelna A.O., Solomka A.S., Rubanenko V.I. (2015) Metody doslidzhennia movy [Methods of language research]. VII studentska konferentsiia «Pershyi krok u nauku», 20 hrudnia P. 204-205. https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/44200/1/Rahymova_Ukrainian_language.pdf;jsessionid=5B351E4F
- Obama M. (2018) *Becoming*. New York: Crown, 437 p.
- Podshyvalkina V. I. (2021) Biohrafichniy metod v systemi psykhologichnykh metodiv: metod. rek. do dystsypliny tsykladu profesiinoi pidhotovky dlia zdobuvachiv spetsialnosti 053 «Psykhologhiia» [Biographical method in the system of psychological methods: methodical recommendations for the discipline of the cycle of professional training for applicants for speciality 053 'Psychology']. *Odes. nats. un-t im. I. I. Mechnykova, F-t psykhologii ta sotsialnoi roboty*. Odesa: ONU. 30 p.
- Firman O. Ya. (2017) Zhanrovi osoblyvosti avtobiohrafichnoi prozy Bohdana Lepkoho ta Nataleny Korolevoi [Genre features of autobiographical prose by Bohdan Lepkyi and Natalena Koroleva]. *Naukovi zapysky TNPU: Literaturoznavstvo*. Vyp. 47. P. 207-216.
- Cherkashyna T. Yu. (2013) Formuvannia zhanriv spohadovoi literatury [Formation of genres of memoir literature]. *Naukovyi visnyk Mykolaivskoho derzhavnoho universytetu im. V. O. Sukhomlynskoho: zbirnyk nauk. prats / za red. V. B. Budaka, M. I. Maistrenko*. Vyp. 4.11 (90). Mykolaiv: MNU im. V. O. Sukhomlynskoho. 328 p.
- Cherkashyna T. Yu. (2012) Avtobiohrafichne pysmo: dokumentalnist versus fiktsiinizm [Autobiographical Writing: Documentation versus Fictionalism]. *Visnyk LNU imeni Tarasa Shevchenka*. №12. P. 225–231.
- Shevtsiv H. M. (2012) Deiaki aspekty terminologichnoi problematyky memuarno-avtobiohrafichnoho zhanru [Some aspects of terminological issues of the memoir-autobiographical genre]. *Naukovyi visnyk Pivdenoukrajinskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu im. K. D. Ushynskoho. Lnhvistychni nauky*. Odesa: «Astroprynt». №15. P. 218-225. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/9212/1/Shevtsiv%20G.%20M.2012.pdf> (data zvernennia: 12.05.2024)
- Shevtsiv H. M. (2013) Suchasnyi stan doslidzhennia avtobiohrafichnoi problematyky v humanitarnykh naukakh [The current state of research on autobiographical issues in the humanities]. *Naukovi zapysky Kharkivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu im. H.S. Skovorody. Seriiia literaturoznavstvo*. Vyp. 1 (73). Ch. 1. Kharkiv: PPV «Nove slovo». P. 149–156.
- Gusdorf G. (1991) *Lignes de vie 2: autobiographie*. Paris: Odile Jacob. 504 p.
- Lejeune P. (1975) *Le pacte autobiographique*. Paris: Seuil. 355 p.
- Taylor K. (2014) *Autobiographical Translation: Issues of faithfulness in reimagining from source to target text, using Cronaca Familiare as a basis for analysis*. Academia.edu. URL: https://www.academia.edu/11708015/Autobiographical_Translation_Issues_of_faithfulness_in_reimagining_from_source_to_target_text_using_Cronaca_Familiare_as_a_basis_for_analysis (date of access: 06.05.2024)
- Wang Y., Han Z. (2023) On translation strategies of biographies under translator behavior criticism. *International Journal of Education and Humanities*. Vol. 9. № 3. P. 9–12. URL: <https://drpress.org/ojs/index.php/ijeh/article/view/10154/9884>

Отримано: 10 листопада 2024 р.

Прорецензовано: 1 грудня 2024 р.

Прийнято до друку: 11 грудня 2024 р.